

บทความวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ
และความพึงพอใจของผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตร
การดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม

The Effects of Learning Management by Fostering Self-directed Learning on Learning Achievement, Person-Centered Communication Competence, and Satisfaction of Students in Non-Degree Program of Dementia Care and Management

พัชรี คมจักรพันธ์* จารุวรรณ กฤตย์ประชา^๒

Patcharee Komjakraphan^{1*} Charuwan Kritpracha^๒

ศมนันท์ ทศนีย์สุวรรณ^๒ จันทรา พรหมน้อย^๒ ทศนีย์ ขาว^๓

Samonnan Thasaneesuvan^๒ Chantra Promnoi^๒ Tassanee Khaw^๓

¹รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

¹Associate Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

^๒ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

^๒Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

^๓อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา

^๓Lecturer, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

*ผู้รับผิดชอบหลัก: patcharee.ko@psu.ac.th

*Corresponding author: patcharee.ko@psu.ac.th

Received 11 May 2023 • Revised 26 July 2023 • Accepted 8 August 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว วัดก่อน-หลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจก่อนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ **วิธีการ:** กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อมรุ่นที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 41 คน คัดเลือกโดยวิธีสะดวก เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .81 3) แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ มีความตรงเชิงเนื้อหา (item content validity index: I-CVI) = .90 หาความเที่ยงโดยวิธีทดสอบซ้ำ (test-retest reliability) ในผู้เรียนที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย มีค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่เท่ากับ .92 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติทีคู่ (paired t-test) **ผลการศึกษา:** พบว่า 1) คะแนนการสื่อสารด้วยใจ อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 86.80) 2) ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.50$, $SD = .25$) **สรุป:** การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีสมรรถนะในการสื่อสารด้วยใจเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง; สมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ; การดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม; หลักสูตรประกาศนียบัตร

Abstract

Objectives: This quasi-experimental research with one-group pre-posttest aimed to 1) investigate the learning achievement, 2) compare students' pretest and posttest of person-centered communication competence, and 3) examine students' satisfaction on learning management by fostering self-directed learning in the person-centered communication package. **Methods:** The sample consisted of 41 students in the non-degree program of dementia care and management, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University. The sample were recruited by convenient sampling. The research instruments included 1) a learning management plan for the self-directed learning under the topic of person-centered communication 2) the achievement test, with reliability of .81, 3) the person-centered communication competence questionnaire with I-CVI of .90, tested for stability reliability with Pearson's correlation coefficient of .92, and 4) the satisfaction towards learning management questionnaire. The data analysis was conducted using descriptive statistics and paired t-test. **Results:** 1) person-centered communication score was at a very good level (86.80%), 2) the posttest of person-centered communication competence was higher than the pretest at the significant level of .05, and 3) the students' satisfaction towards learning management in overall aspects was at a high level ($M = 4.50$, $SD = .25$). **Conclusion:** The research results showed that learning management encouraged students to have a good learning achievement, increased person-centered communication competence and feel satisfied with learning management by fostering self-directed learning.

Keywords: learning management; fostering self-directed learning; person-centered communication competence; dementia care and management; a non-degree program

ความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) เป็นแนวคิดด้านการเรียนรู้ที่เน้นความเป็นอิสระส่วนบุคคลและความรับผิดชอบตนเองในการเรียนรู้ โดยผู้ที่เรียนรู้โดยการนำตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า มีความตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงกว่า สามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าผู้ที่เรียนรู้โดยเป็นเพียงผู้รับ หรือรอการถ่ายทอดจากผู้สอนเท่านั้น¹ การเรียนรู้ด้วยตนเองนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน ซึ่งเป็นแนวคิดของการเรียนรู้ที่อยู่คู่กับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่และเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่² ในการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการเรียน วางแผนการเรียน วิเคราะห์เรียบเรียงและสรุปผลด้วยตนเอง ดังนั้น การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นแนวคิดที่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการส่งเสริมประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเรียนรู้ 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การเคารพหรือยอมรับความแตกต่าง และ 4) การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการนำตนเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) การบริหารจัดการด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง 2) วางแผนการเรียน เรียนตามแผนที่วางไว้ และ 3) ประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การอำนวยความสะดวกของผู้สอน³ มีงานวิจัยที่พบว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองมีบทบาทสำคัญในการศึกษาทางการแพทย์และเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้สมรรถนะแห่งตนด้านการสื่อสาร (communication self-efficacy) ความกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ และความสามารถทางคลินิกของผู้เรียน⁴

การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในรูปแบบการเรียนรู้เรื่องการสื่อสารด้วยใจ (person-centered communication) ในหลักสูตรประกาศนียบัตร (non-degree program) การดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อมสำหรับผู้ดูแล ซึ่งจัดโดยคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ภายใต้โครงการพัฒนาทักษะกำลังคนของประเทศ

(reskill/upskill/new skill) เพื่อการมีงานทำและเตรียมความพร้อมรองรับการทำงานในอนาคต ผู้เรียนในหลักสูตรเป็นกลุ่มผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านวัย อาชีพ และระดับความรู้พื้นฐาน เนื่องจากคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในหลักสูตร กำหนดให้เป็นผู้ที่จบการศึกษาขั้นต่ำในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้เรียนจึงประกอบไปด้วยผู้เรียนที่มีวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกโรงเรียน รวมถึงผู้เรียนที่มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับปริญญาตรี และผู้เรียนที่มีวุฒิการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตน

ภาวะสมองเสื่อมเป็นภาวะที่มีการเสื่อมของเซลล์สมองทำให้ความสามารถของสมองลดลง มีการสูญเสียด้านความจำ การนึกคิด การตัดสินใจ ความเฉื่อยฉวย การใช้ภาษา รวมถึงบุคลิกภาพ บางรายอาจมีพฤติกรรมและอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ความชุกของโรคจะพบมากขึ้นตามอายุ ซึ่งอาจพบสูงถึงร้อยละ 32 ในผู้สูงอายุที่อายุมากกว่า 85 ปี⁵ อาการที่เกิดขึ้นจากภาวะสมองเสื่อม ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและผู้ดูแลเป็นอย่างมากเนื่องจากความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุจะถดถอยลงตามระยะเวลาการดำเนินโรค โดยพบว่าปัญหาหลักที่ส่งผลให้ผู้ดูแลเกิดความวิตกกังวล เครียดและซึมเศร้าโดยเฉพาะในระยะแรกและระยะกลางของการดำเนินโรคซึ่งเป็นระยะที่ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้แต่จะมีพฤติกรรมผิดปกติ คือปัญหาด้านการสื่อสารและปัญหาด้านพฤติกรรมอารมณ์⁶ ทำให้ผู้ดูแลส่วนใหญ่ที่ขาดประสบการณ์และความรู้เกิดความรู้สึกเครียด และมีภาวะบีบคั้นทางอารมณ์⁷ เนื่องจากประสบปัญหาในการสื่อสารที่ยากลำบาก ไม่สามารถทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุได้⁸ หากผู้ดูแลไม่สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์เหล่านี้ได้ จะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการดูแลที่ลดลง โดยพบว่าปัญหาอุปสรรคด้านการสื่อสารระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุ ส่งผลทำให้ผู้ดูแลมีความเครียด ทั้งนี้จากการสำรวจปัญหาอุปสรรคด้านการสื่อสารและพฤติกรรมและอารมณ์ของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม พบว่า การพูดหรือถามซ้ำ ๆ การคิดตัดสินใจเองไม่ได้และพฤติกรรมหงุดหงิด ก้าวร้าวต่อต้านการให้ความช่วยเหลือของผู้สูงอายุ เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อผู้ดูแลเป็น 3 อันดับแรก⁹ โดยผู้ดูแลต้องการให้มีการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับโรคสมองเสื่อมและการดูแล

ผู้ป่วยสมองเสื่อม โดยเฉพาะการสื่อสารกับผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อม⁷

การสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม มีงานวิจัยที่สนับสนุนว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้ให้บริการและผู้ป่วยเป็นสิ่งจำเป็นในการให้การดูแลรักษาและการฟื้นฟูสภาพ^{10,11} การสื่อสารด้วยใจ (person-centered communication) เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยตรงระหว่างบุคคล ด้วยการใช้อำนาจและไม่ใช้อำนาจ ที่ประยุกต์ใช้แนวความคิดผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมเป็นศูนย์กลางในกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล^{12,13} และการบำบัดด้วยวิธีการตรวจสอบความเข้าใจในการสื่อสาร (validation therapy)¹⁴ ประกอบด้วย การฟังอย่างตั้งใจ (mindful listening) การยอมรับในสิ่งที่ผู้สูงอายุเป็น (acknowledgement) การเห็นใจอย่างลึกซึ้ง (empathy) และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (validation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม ซึ่งวิธีการสื่อสารด้วยใจนี้เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม โดยพบว่าช่วยทำให้ผู้สูงอายุเปิดเผยตนเองต่อผู้ดูแล ทำให้ผู้ดูแลเข้าใจ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้สูงอายุ¹⁵ สมรรถนะด้านการสื่อสารเป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของบริการพยาบาล¹⁶ โดยสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามแนวความคิดผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมเป็นศูนย์กลาง ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยตรงด้วยการใช้อำนาจและไม่ใช้อำนาจระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรม การปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ องค์ประกอบของสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ มี 5 ด้าน คือ แรงจูงใจ (motive) คุณลักษณะส่วนบุคคล (trait) แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง/อัตมโนทัศน์ (self-concept) ทักษะ (skill) และความรู้ (knowledge)¹⁷ ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ทฤษฎีการสื่อสารทั่วไปที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับสมองเสื่อมในปัจจุบัน ยังไม่มีความจำเพาะกับผู้ป่วยที่มีภาวะสมองเสื่อม¹¹ รวมถึงวิธีการสื่อสารด้วยใจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการดูแล โดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ส่วนใหญ่จะถูกละเลยและไม่ได้นำไปใช้ในการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม¹⁵

ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่ดีในการสื่อสารกับผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม และเพื่อพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะในการสื่อสารด้วยใจและความพึงพอใจของผู้เรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่มีการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

คำถามการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การสื่อสารด้วยใจ ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ และความพึงพอใจของผู้เรียนหรือไม่ อย่างไร

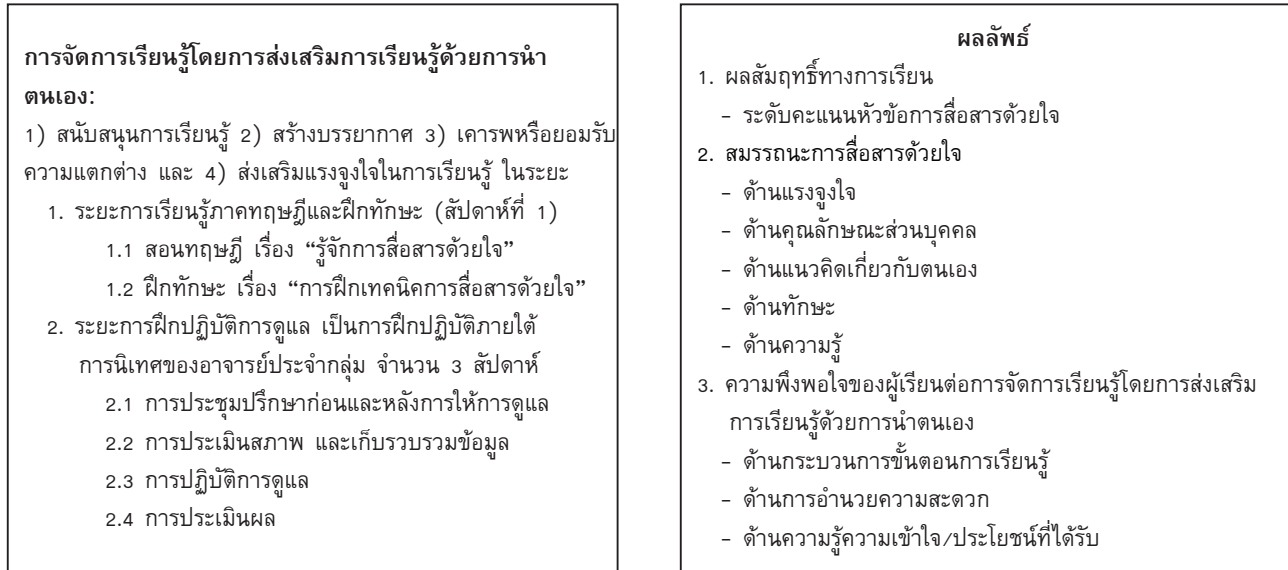
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเรื่อง การสื่อสารด้วยใจ
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ

รูปแบบการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยการนำตนเองมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน โดยใช้หลักการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบใน 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและฝึกทักษะ และ 2) ระยะการฝึกปฏิบัติ ซึ่งระบุว่าการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะต่าง ๆ^{1,4} ความรู้สึกอิสระและสนุกกับการเรียน¹⁸ จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้สอนสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน เคารพหรือยอมรับความแตกต่าง และส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้³ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง (one-group pretest-posttest design)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อมรุ่นที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม รุ่นที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จำนวน 45 คน เลือกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสะดวก ทั้งนี้ ผู้ช่วยวิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคน ตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยด้วยตนเอง โดยให้เวลาในการตัดสินใจ 1 สัปดาห์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 41 ราย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 รายไม่สามารถเข้าร่วมการวิจัย ส่วนเกณฑ์การคัดออกคือ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกทักษะการสื่อสารด้วยใจ และไม่สามารถฝึกปฏิบัติได้ครบตามที่กำหนด สำหรับเกณฑ์การยุติการเข้าร่วมการวิจัยคือ ขอดถอนตัวจากการวิจัย โดยจะไม่มีผลกระทบกับการประเมินผลการเรียนในหลักสูตร

สถานที่ในการเก็บข้อมูล คือ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน - 2 สิงหาคม 2565

จริยธรรมในการวิจัย

โครงการวิจัยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสโครงการ PSU IRB 2022-LL-Nur-015 วันที่รับรอง 10 มิถุนายน 2565 ผู้ช่วยวิจัยได้เข้าพบกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียน 1 สัปดาห์ก่อนการปฐมนิเทศ ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิแก่กลุ่มตัวอย่าง การรักษาความลับ แจ้งสิทธิในการเข้าร่วมหรือปฏิเสธโครงการวิจัย การยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยที่จะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนในหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวได้ทุกเมื่อ และข้อมูลจากการวิจัยจะถูกทำลายภายใน 2 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้สอนทำการปฐมนิเทศผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรการดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อม รุ่นที่ 3 ชี้แจงวัตถุประสงค์ และนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ
2. ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย (consent form) โดยผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล
3. ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองโดยใช้แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ (pre-test) ก่อนเรียนหัวข้อการสื่อสารด้วยใจ ในสัปดาห์ที่ 1 โดยผู้สอนเป็นคนเก็บรวบรวม

ข้อมูลการประเมินตนเองของผู้เรียน

4. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในหัวข้อการสื่อสารด้วยใจ ประกอบด้วยขั้นตอน 1) การสนับสนุนการเรียนรู้ 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การเคารพหรือยอมรับความแตกต่าง และ 4) การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนบน E-learning ร้อยละ 40 ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสนทนาออนไลน์ การศึกษาใบความรู้ออนไลน์ การทำแบบฝึกหัดออนไลน์ การฟังบรรยายเนื้อหาการเรียน การอภิปรายออนไลน์ จำนวน 3 ชั่วโมง และการฝึกทักษะการสื่อสารด้วยใจ ร้อยละ 60 ของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติทักษะย่อย (micro skill) ด้านการสื่อสารด้วยใจ โดยการสอนสาธิต การสาธิตย้อนกลับ และแสดงบทบาทสมมุติ โดยเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 8 คน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 7 ชั่วโมง

5. ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำการประเมินตนเอง โดยใช้แบบวัดสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ ภายหลังจากสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติการดูแล ในสัปดาห์ที่ 4 เพื่อนำมาเป็นคะแนนหลังการทดลอง โดยผู้สอนเป็นคนเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินตนเองของผู้เรียน

6. ผู้สอนดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสื่อสารด้วยใจ ในสัปดาห์ที่ 4

7. ให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ เมื่อสิ้นสุดการสอนแล้ว ในสัปดาห์ที่ 4 โดยผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล

8 นำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ ใช้เวลาในการสอน 3 ครั้ง รวม 7 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 2 แผน แบ่งเป็น ภาคทฤษฎี จำนวน 3 ชั่วโมง และการฝึกปฏิบัติการ จำนวน 4 ชั่วโมง แต่ละแผนประกอบไปด้วยสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้อัตโนมัติ ประเมินผล และได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการออกแบบการเรียนการสอนและด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสื่อสารด้วยใจ เป็นข้อคำถามแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา-และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67-1.00 ค่าเฉลี่ยความยากง่าย เท่ากับ .56 ค่าเฉลี่ยอำนาจจำแนก เท่ากับ .55 และมีค่าความเที่ยง (reliability) เท่ากับ .81 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูง โดยคะแนนรวมทั้งฉบับแบ่งเป็น 4 ระดับดังนี้คือ 1) ระดับต่ำ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 65 2) ระดับปานกลาง คะแนนร้อยละ 65-74.99 3) ระดับดี คะแนนร้อยละ 75-84.99 4) ระดับดีมาก คะแนนร้อยละ 85 ขึ้นไป

3. แบบประเมินสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่ามีค่าเฉลี่ย I-CVI = .90 และค่าความเที่ยง (reliability) โดยวิธีทดสอบซ้ำ (test-retest reliability) กับผู้เรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในระยะเวลาห่างกัน 2 สัปดาห์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ (stability coefficient) ที่ค่าระดับความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .92 มีจำนวนรวม 50 ข้อ คะแนนรวมทั้งฉบับอยู่ระหว่าง 40-210 คะแนน แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับต่ำ ค่าคะแนนเฉลี่ย 40.00-96.60 คะแนน ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 96.61-153.30 ระดับสูง ค่าคะแนนเฉลี่ย 153.31-210.00

คะแนนรายด้านที่ 1-4 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวนด้านละ 10 ข้อ แบ่งระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับต่ำ ค่าเฉลี่ยคะแนน 10.00-23.33 ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 23.34-36.67 ระดับสูงค่าเฉลี่ยคะแนน 36.68-50.00

คะแนนรายด้านที่ 5 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน แบ่งระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้ ระดับต่ำ ค่าคะแนนเฉลี่ย .00-3.33 ระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.34-6.67 ระดับสูง ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.68-10.00

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ผ่านการตรวจสอบค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่า CVI = 1.00 แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ คือ น้อย ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-2.33 ปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.34-3.66 มาก ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.67-5.00

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยการนำคะแนนสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจมาทดสอบการกระจายของคะแนนด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov test พบว่า คะแนนสอบมีการกระจายแบบปกติ จึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ paired t-test
3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง

การสื่อสารด้วยใจโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 41 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 92.68) อายุเฉลี่ย 31.63 ปี โดยอายุมากที่สุด คือ 63 ปี และอายุน้อยที่สุด คือ 21 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสโสด (ร้อยละ 78.05) จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย/อนุปริญญา มากที่สุด (ร้อยละ 70.73) ประกอบอาชีพพนักงาน/นักศึกษา (ร้อยละ 48.78) รองมาคือ อาชีพรับจ้าง/พนักงาน (ร้อยละ 29.27) ความเพียงพอของรายได้ อยู่ในระดับเพียงพอ แต่ไม่มีเหลือเก็บ (ร้อยละ 58.54)

ส่วนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 41 คน หลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง การสื่อสารด้วยใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.02 คะแนน (SD = 1.18) หรือคิดเป็นร้อยละ 86.80 อยู่ในระดับดีมาก ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ (N = 41)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	Min	Max	M	SD	ระดับผลการประเมิน
การสื่อสารด้วยใจ	15	9	15	13.02	1.18	ดีมาก

ส่วนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน ก่อนและหลัง การได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจในกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังการได้รับการจัด

การเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่า ก่อนการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < .05) ในทุกด้าน ดังตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน ก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ จำแนกตามรายด้านและโดยรวม (N = 41)

สมรรถนะการสื่อสารด้วยใจของผู้เรียน	ก่อน		แปลผล	หลัง		แปลผล	df	t	p
	M	SD		M	SD				
ด้านแรงจูงใจ	40.36	4.89	สูง	43.34	3.53	สูง	40	-4.28	.000
ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล	34.85	4.18	ปานกลาง	36.31	3.73	ปานกลาง	40	-2.16	.042
ด้านแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง	36.17	5.01	ปานกลาง	40.07	3.96	สูง	40	-5.37	.000
ด้านทักษะ	33.70	7.05	ปานกลาง	39.82	4.90	สูง	40	-5.81	.000
ด้านความรู้	5.58	1.68	ปานกลาง	7.00	1.30	สูง	40	-4.74	.000
รวม	150.68	18.83	ปานกลาง	166.56	14.03	สูง	40	-6.10	.000

ส่วนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.50, SD = .25$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ/ประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.61, SD = .50$) รองลงมา คือ ด้านการอำนวยความสะดวก

($M = 4.53, SD = .47$) และด้านกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ ($M = 4.38, SD = .50$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงสุดด้านความรู้ที่ได้รับตรงกับความคาดหวัง ($M = 4.70, SD = .46$) รองลงมา คือ การเอาใจใส่ของอาจารย์ ($M = 4.68, SD = .52$) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเรื่องการสื่อสารด้วยใจ จำแนกตามรายข้อ รายด้านและโดยรวม ($N = 41$)

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
	M	SD	
ด้านกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้	4.38	.50	มาก
1. ความเหมาะสมของสถานที่	4.24	.69	
2. ความเหมาะสมของระยะเวลา	4.41	.49	
3. บรรยากาศของการเรียนรู้	4.36	.58	
4. การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้	4.46	.55	
5. ความรู้ความสามารถของทีมาอาจารย์	4.43	.74	
ด้านการอำนวยความสะดวก	4.53	.47	มาก
6. เอกสารประกอบการเรียน	4.31	.61	
7. วัสดุ/อุปกรณ์ในการเรียน	4.58	.63	
8. การเอาใจใส่ของอาจารย์	4.68	.52	
ด้านความรู้ความเข้าใจ/ประโยชน์ที่ได้รับ	4.61	.50	มาก
9. ได้รับความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมที่เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ	4.58	.63	
10. นำความรู้ไปใช้ได้อย่างเข้าใจและถูกต้อง	4.56	.59	
11. ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจที่ได้รับให้แก่ผู้อื่นได้	4.60	.58	
12. ความรู้ที่ได้รับตรงตามความคาดหวัง	4.70	.46	
รวม	4.50	.25	มาก

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การสื่อสารด้วยใจอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 86.80) ทั้งนี้เป็นเพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการนำตนเองตามแนวคิดของ Knowns¹ ซึ่งเป็นแนวคิดของการเรียนรู้ที่อยู่คู่กับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่และเป็นวิถีแห่งการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่² โดยผู้เรียนร่วมกันวางแผนการเรียน วิเคราะห์สถานการณ์ และสรุปผลการเรียนภายใต้การสนับสนุน ให้กำลังใจของผู้สอน การเรียนที่มีบรรยากาศที่ดี ไม่กดดัน ให้เกียรติผู้เรียน ยอมรับความแตกต่าง และส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้สอน รวมถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นแบบโมดูล (module)

ที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ มีเนื้อหาจบในตัวเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการจัดให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วยผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันไป ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันในการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่และช่วยกันแลกเปลี่ยนความรู้จนทำให้กลุ่มของผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน การที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ประชุมปรึกษากันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Teevasuthrasakul, Manosuthirith and Issanapong¹⁹ ที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชน โดยกระบวนการ

ศึกษาผ่านบทเรียน พบว่า ผู้เรียนทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงหลักฐานเชิงประจักษ์จากการทบทวนงานวิจัยของ Nazarianpirdosti, et al⁴ ที่ระบุว่า วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้สมรรถนะแห่งตนด้านการสื่อสาร ความกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบและความสามารถทางคลินิกของผู้เรียน

2. ผู้เรียนมีสมรรถนะการสื่อสารด้วยใจเพิ่มขึ้นหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การสื่อสารด้วยใจ ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับ Meyers and Jones²⁰ ที่ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยการนำตนเองมีประโยชน์กับผู้เรียน โดยเพิ่มแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ เพราะธรรมชาติของการจัดการเรียนรู้เป็นแบบที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเมื่อพิจารณาจากงานวิจัยที่มีการจัดการเรียนรู้โดยการนำตนเอง พบว่า ผลที่ได้มีความสอดคล้องกันคือสามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้ ดังเช่น Duangpraget²¹ ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า สามารถส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาในระดับมาก ($M = 4.44, SD = .70$) และสอดคล้องกับ Songserm²² ที่วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู พบว่าสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครูหลังการจัดการเรียนรู้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อวิเคราะห์ขั้นตอนต่าง ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้โดยการนำตนเอง พบว่า ในขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้วยการใช้กรอบความรู้ การนิเทศแบบคลินิก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการฝึกอบรมเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21²³ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค วิธีการ รวมถึงออกแบบสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเรียนรู้ 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การเคารพหรือยอมรับความแตกต่าง และ 4) การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้³

กิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการสื่อสารด้วยใจ ประกอบด้วย

การวางแผนและการจัดการ โดยผู้สอนได้ศึกษาให้เข้าใจผู้เรียนและเตรียมการก่อนมีการเรียนการสอนทุกครั้งเพราะหัวใจของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองคือผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนอย่างดี¹ และได้ศึกษาและวิเคราะห์รายวิชาและเนื้อหาที่จะสอนจากคำอธิบายรายวิชา ทำให้ผู้สอนเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน วางแผนการสอนแต่ละครั้งไว้ล่วงหน้า สำรองและจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า ทำให้พบปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิด นำไปสู่การหาทางแก้ไข หรือ ปรับเปลี่ยนแผนการสอนล่วงหน้า รวมถึงได้สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ภาระงานและการวางแผนในการเรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ตั้งเป้าหมายกำหนดงานที่ต้องทำ และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน โดยตกลงกับอาจารย์ที่ปรึกษาในกลุ่ม และปฏิบัติตามแผนการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 2) การสร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งทางกายภาพและจิตสังคม โดยจัดการให้มีแหล่งความรู้ที่พอเพียง เช่น จัดทำคู่มือผู้เรียนเป็นแนวทางในการเรียน บันทึกการบรรยายการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ตามความต้องการ มีห้องคอมพิวเตอร์ ห้องฝึกปฏิบัติการฝึกทักษะการสื่อสารที่มีความพร้อมในการสร้างสภาพแวดล้อมทางด้านจิต สังคม เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ไม่กดดัน โดยจัดกลุ่มให้มีการช่วยเหลือกัน มีการทำไลน์กลุ่มผู้เรียน ผู้สอน โดยผู้สอนทำการเปลี่ยนชื่อโปรไฟล์ของผู้เรียนให้เป็นชื่อจริง เพื่อที่จะได้สามารถจดจำผู้เรียน สร้างบรรยากาศการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีการทำแฟ้มทะเบียนผู้เรียน และส่งต่อประวัติผู้เรียนระหว่างทีมผู้สอนเพื่อทำความรู้จักผู้เรียน และได้ช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทีทั้งที่ 3) การเคารพหรือยอมรับความแตกต่างผ่านการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตน เรียนรู้คน ที่เป็นกิจกรรมการฝึกทักษะการเปิดใจรับฟัง และ 4) การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยการชมเชย ให้กำลังใจ ในการประสานงาน ภาวะผู้นำ การเป็นผู้ตาม การแสดงความคิดเห็น ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเรื่องการสื่อสารด้วยใจโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($M = 4.50, SD = .25$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความรู้ความเข้าใจ/ประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.61, SD = .50$) รองลงมา คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($M = 4.53, SD = .47$) และด้านกระบวนการขั้นตอนการเรียนรู้ ($M = 4.38, SD = .50$)

สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาวิทยาลัยชุมชน มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเอง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($M = 4.48, SD = .47$)¹⁹ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในเรื่องการสื่อสารด้วยใจเป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ภาวทฤษฎี ผีอกทักชะ และผีอกภาคปฏิบัติ มีกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถปรับเปลี่ยนแผนการเรียนได้ตามความเหมาะสม จึงทำผู้เรียนมีอิสระเป็นตัวของตัวเอง สนุกสนาน และกระตือรือร้นผู้เรียนจึงมีความสุขเพราะเป็นการเรียนที่ตนเองเลือก²⁴ นอกจากนี้ จากลักษณะของผู้เรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรที่เป็นผู้เรียนผู้ใหญ่ มีอายุเฉลี่ย 31.63 ปี มีประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์การทำงานที่นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้นลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นแบบยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางมากกว่าที่จะยึดเนื้อหาเป็นศูนย์กลาง' ซึ่งเห็นชัดเจนได้จากวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่นำประสบการณ์ของตัวเองและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้กับการเรียนรู้มาก และยังแบ่งปันให้ผู้เรียนอื่น ๆ ด้วย การเรียนรู้จึงสนุกสนานและท้าทาย และทำให้เกิดความพึงพอใจในการเรียน

ข้อจำกัดของการศึกษา

การเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสะดวก และไม่มีกลุ่มควบคุมเนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลา และจำนวนผู้เรียน อาจทำให้มีข้อจำกัดในการอ้างอิงผลการวิจัยสรุป

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ของคน ทำให้คนสามารถเรียนรู้ทั้งในระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา เช่น การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และถูกนำไปใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรต่าง ๆ ได้ซึ่งทำให้บุคลากรขององค์กรสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้นจากการเรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับการทำงานในรูปแบบใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในหลักสูตรประกาศนียบัตร การดูแลเพื่อป้องกันและจัดการภาวะสมองเสื่อมสำหรับผู้ดูแล ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีสมรรถนะในการสื่อสารด้วยใจเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจ และคาดว่าน่าจะนำไปสู่การให้การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมได้อย่างมีความมั่นใจ ถูกต้อง เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการสื่อสารด้วยใจ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีสมรรถนะด้านการสื่อสารด้วยใจเพิ่มสูงขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ไปใช้ในการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ในหลักสูตรประกาศนียบัตร เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนและมีความมั่นใจในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสมรรถนะ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในหัวข้ออื่น ๆ เช่น การดูแลเพื่อป้องกันภาวะสมองเสื่อม ด้านกิจวัตรประจำวัน และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อยืนยันผลการวิจัย

3. ควรทำวิจัยติดตามผลสัมฤทธิ์ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองภายหลังการจัดการเรียนการสอนจนสิ้นสุดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

คณะผู้วิจัยทุกท่านมีส่วนร่วมในการทำวิจัย ตั้งแต่การเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

การวิจัยนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

แหล่งทุนสนับสนุน

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินกองทุนวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2565

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลและองค์กรหลายฝ่าย ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณผู้เรียนในหลักสูตรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

1. Knowles MS. Self-directed learning: A neglected species. 3 rd ed. Houston: Gulf Publishing Co; 1984.
2. Brockete RG, Hiemstra R. Self-direction in adult learning: Perspectives on theory, research and practice. London: Routledge; 1991.
3. Jarungkietkul S. Development of a lifelong learning society for sustainable human resources. In: Jarungkietkul S, editor. Education and lifelong learning. Bangkok: Textbook and Academic Document Center, Faculty of Education, Chulalongkorn University; 2015. Thai.
4. Nazarianpirdosti M, Janatolmakan M, Andayeshgar B, et al. Evaluation of self-directed learning in nursing students: A systematic review and meta analysis. *Education Research International*. 2021; 2021(1): 1-8. doi: 10.1155/2021/2112108.
5. Alzheimer's Association. Alzheimer's disease facts and figures. *Alzheimers Dement*. 2018; 14(3): 367-429.
6. Muangpaisan W, editor. Dementia: Prevention, assessment, and care. 5 th ed. Bangkok: Parbpim Limited Partnership; 2019. Thai.
7. Komjakraphan P, Karuncharernpanit S, Kemsan S, et al. Communication-related concerns of family caregivers of older adults living with dementia: A cross-sectional descriptive study. *KJSS*. 2021; 42(4): 795-803. doi: 10.34044/j.kjss.2021.42.4.12.
8. Komjakraphan P, Karuncharernpanit S. Experiences of communicating with older adults with alzheimer's disease: A phenomenological study of family caregivers. *PRIJNR*. 2021; 25(1): 75-112.
9. Youngyu P, Chankham S, Muangpaisan W, et al. Problems in care of people with dementia and caregivers' needs. *J Gerontol Geriatr Med*. 2017; 16: 57-69. Thai.
10. Crawford T, Candlin S, Roger P. New perspectives on understanding cultural diversity in nurse-patient communication. *Collegian*. 2017; 24(1): 63-9. doi: 10.1016/j.colegn.2015.09.001.
11. van Manen AS, Sarts S, Metzethin SF, et al. A communication model for nursing staff working in dementia care: Results of a scoping review. *Int J Nurs Stud*. 2021; 113: 103776. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2020.103776.
12. Kitwood T. Dementia reconsidered: The person comes first. Buckingham: Open University Press; 1997.
13. Riachi R. Person-centred communication in dementia care: A qualitative study of the use of the SPECAL® method by care workers in the UK. *Journal of Social Work Practice*. 2018; 32(3): 303-21. doi: 10.1080/02650533.2017.1381948.
14. Neal M, Briggs M. Validation therapy for dementia. *Cochrane Database Syst Rev*. 2000; 3: CD001394. doi: 10.1002/14651858.CD001394.
15. Williams KN, Perkhounkova Y, Jao YL, et al. Person-centered communication for nursing home residents with dementia: Four communication analysis methods. *West J Nurs Res*. 2018; 40(7): 1012-31. doi: 10.1177/0193945917697226.
16. Yu S, Ko Y. Communication competency as a mediator in the self-leadership to job performance relationship. *Collegian*. 2017; 24(5): 421-5. doi: 10.1016/j.colegn.2016.09.002.
17. McClelland DC. Testing for competence rather than for intelligence. *Am Psychol*. 1973; 28(1): 1-14. doi: 10.1037/h0034092.
18. Yeoh MP, Cazan AM, Lerardi E, et al. Facilitating self-directed learning (SDL) and satisfaction with SDL among pre-university students. *Educational Studies*. 2017; 43(5): 584-99. doi: 10.1080/03055698.2017.1343711.
19. Teevasuthrasakul C, Manosuthirith A, Issanapong S. Development of self-directed learning model of community college students with lesson learning. Chonburi: Burapa University; 2014. Thai.
20. Meyers C, Jones TB. Promoting active learning: Strategies for the college classroom. San Francisco: Jossey-Bass; 1993.
21. Duangpraget, N. Developing an active learning model utilizing problem-based learning to enhance the competency of non-formal education students. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*. 2019; 9(1): 68-78. Thai.
22. Songserm U. Active learning for develop active activity design competency of teacher students. *SERJ*. 2019; 13(2): 170-83. Thai.
23. Thongpakdee C, Prongpromrach J. Developing a model of teacher methodological competencies in 21st century for basic education institutions in Nakhon Ratchasima. *NRRU community research Journal*. 2021; 15(4): 70-84. Thai.
24. Elias JL, Merriam SB. Philosophical foundation of adult education. 3 rd ed. Melbourne, FL: Krieger; 2005.